

Sent Umhverfisnefnd Alþingis

Reykjavík 15. janúar 2004
2003110026/016-1
SB/hj

Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um mat á umhverfisáhrifum og um breytingu á byggingar- og skipulagslögum

Vísað er til bréfs umhverfisnefndar Alþingis, dags. 24. nóvember 2003, þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um frumvarp til laga um breytingu á lögum um mat á umhverfisáhrifum og um breytingu á byggingar- og skipulagslögum.

Náttúrufræðistofnun Íslands hefur kynnt sér frumvarpið ítarlega enda er mat á umhverfisáhrifum framkvæmda grundvallarþáttur í stjórnun náttúrunýtingar, náttúru- og umhverfisverndar.

Almennar athugasemdir

1. Sumar breytingatillögur í frumvarpinu eru jákvæðar að mati Náttúrufræðistofnunar Íslands. Þar má nefna nýmæli í markmiðsetningu (1. gr. b.liður) um að eitt markmið laganna sé að draga eins og kostur er úr umhverfisáhrifum framkvæmda, nýtt ákvæði um að Skipulagsstofnun (áður ráðherra) geti ákveðið að að tvær eða fleiri framkvæmdir á sama svæði séu metnar sameiginlega (5. gr.) og ákvæði sem heimila endurmat matsskýrslu ef framkvæmdir hefjast ekki innan 6 ára frá því álit Skipulagsstofnunar liggur fyrir (11. gr.). Margar breytingatillögur virðast þó ekki til þess fallnar að draga úr umhverfisáhrifum framkvæmda, sbr. nýja markmiðsetningu, þar sem þær þrengja aðkomurétt almennings og auðvelda framkvæmdaraðilum að koma matsskýrslu fram hjá opinberum umsagnar- og eftirlitsstofnunum án þess að kröfur til gagna séu hertar.

2. Í greinargerð með frumvarpinu er mikil áhersla lögð á samræmingu laga um mat á umhverfisáhrifum við það sem gerist á Evrópska efnahagssvæðinu, einkum í nágrannalöndum. Þarna er þó ólíku saman að jafna. Íslenskir staðhættir, náttúrufar og samfélagsgerð eru að mörgu leyti ólík því sem gerist annars staðar á Evrópska efnahagssvæðinu (t.d. elfjallalandslag, lágvatninn gróður, fábreytt lífríki, strjálbýli og fámenni). Íslendingar eru einnig eftirbátar flestra nágrannalanda varðandi bindandi náttúruverndarlöggjöf og kerfisbundna kortlagningu á náttúru landsins (sbr. búsvæða- og fuglatilskipanir ESB). Hvort tveggja er nauðsynleg forsenda þess að lög um mat á

umhverfisáhrifum og önnur umhverfislöggjöf nái markmiðum sínum eins og fram kemur í þingsályktunartillögu um öflun grunngagna um náttúru landsins og gerð náttúrufarskorta (Þskj. 27/130. löggjafarþing).

3. Að mati Náttúrufræðistofnunar Íslands þarf að nota þetta tækifæri til að skilgreina í lögum og meðfylgjandi reglugerð lágmarks náttúrufarsupplýsingar (þ.e. hvaða náttúrufarsþætti ber að skoða við mat á umhverfisáhrifum) og lágmarks gæði náttúrufarsgagna (t.d. að ávalt séu notaðar nýjustu/bestu fánlegar upplýsingar), sbr. ofangreinda þingsályktunartillögu um öflun grunngagna um náttúru landsins og gerð náttúrufarskorta (Þskj. 27/130. löggjafarþing).

4. Sumar skilgreiningar í núverandi lögum, svo sem á hugtakinu „umtalsverð umhverfisáhrif“, hafa verið felldar út í frumvarpsdrögum og öðrum bætt inn, svo sem á hugtakinu „umhverfisverndarsamtök“. Enn aðrar skilgreiningar vantar að mati Náttúrufræðistofnunar Íslands. Stofnunin telur að eðlilegra væri að skilgreina betur en gert er í núverandi lögum hugtakið „umtalsverð umhverfisáhrif“ frekar en að fella það burt, enda er þetta hugtak lykilatriði í tilskipun Evrópusambandsins 85/337/EBE, breytt með 97/11/EB. Ef hugtakið „almennur“ er skilgreint, sbr. 2003/35/EB (sjá síðar), er skilgreining á hugtakinu „umhverfisverndarsamtök“ óþörf.

5. Samkvæmt frumvarpinu kveður Skipulagsstofnun ekki lengur upp úrskurð um mat á umhverfisáhrifum tiltekinnar framkvæmdar á grundvelli framlagðrar matsskýrslu heldur gefur rökstutt álit á því hvort matsskýrslan uppfylli skilyrði laganna. Leyfisveitendur, ráðuneyti og sveitarstjórnir, skulu kynna sér matsskýrsluna og taka afstöðu til álits Skipulagsstofnunar en eru ekki bundnir af því. Náttúrufræðistofnun Íslands er í sjálfu sér ekki andvíg þeirri grundvallar stefnumörkun að færa ákvörðunartöku til kjörinna stjórnvalda í því héraði þar sem framkvæmdir eiga sér stað. Hins vegar bendir stofnunin á eftirfarandi:

a) Skýrslur um mat á umhverfisáhrifum og úrskurðir/álit Skipulagsstofnunar fjalla oft um flókin náttúrufarsleg álitamál (t.d. breytingar á vatnafari og afleiðingar þeirra, sbr. Norðlingaölduveita). Ráðuneyti og stofnanir þeirra hafa bolmagn til að meta slík álit á sjálfstæðan hátt. Hins vegar má benda á að um helmingur sveitarfélaga í landinu (voru 105 eftir kostning 2002) hefur færri en 500 atkvæðisbæra íbúa. Aðeins örfá sveitarfélög hafa fjármagn, stoðvirki eða stofnanir til að geta tekið sjálfstæða, faglega afstöðu til matsskýrslna og álits Skipulagsstofnunar þegar ný lög taka gildi. Er ríkisvaldið tilbúið til að tryggja sveitarfélögum nauðsynlega tekjustofna til að geta staðið undir kostnaði sem óhjákvæmilega verður ef sveitarfélögin eiga að kynna sér þessi mál á viðunandi hátt og taka afstöðu til matsskýrslna? Verður e.t.v. þörf á nýrri stofnun á vegum Sambands íslenskra sveitarfélaga til að sinna þessu verkefni? Á Evrópska Efnahagssvæðinu eru sveitarfélög yfirleitt margfalt stærri en hér og þess vegna betur í stakk búin til að meta á sjálfstæðan hátt – eða láta meta – slík álitamál.

b) Lagafrumvarpið gengur að mati Náttúrufræðistofnunar Íslands skemmra en tilskipun EES varðandi kvaðir á leyfisveitendur. Í frumvarpinu (13. gr.) segir „Við útgáfu leyfis til framkvæmda skal leyfisveitandi kynna sér matsskýrslu framkvæmdaraðila um framkvæmdina og taka afstöðu til álits Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum hennar“. Í tilskipun Evrópusambandsins 85/337/EBE, breytt með 97/11/EB, segir (8. gr.) „The results of consultations and the information gathered pursuant to Articles 5, 6 and 7 must be taken into consideration in the development consent procedure“. Náttúrufræðistofnun telur gamla orðalagið að „taka tillit til“ nær lagi og enn betra "að taka fullt tillit til". Að lágmarki er eðlileg krafa að leyfisveitendur „taki rökstudda afstöðu“ til álits Skipulagsstofnunar.

c) Gert er ráð fyrir að ákvörðun sveitarstjórnar sé kæránleg til úrskurðarnefndar skipulags- og byggingamála. Breytt skipan þeirrar nefndar (sbr frumvarp til laga um breytingu á skipulags- og byggingarlögum) er til bóta að mati Náttúrufræðistofnunar Íslands. Þó má benda á að

formaður og fastráðinn starfsmaður eru skipaðir án tilnefningar af umhverfisráðherra – það fyrirkomulag getur rýrt sjálfstæði nefndarinnar í ákvarðanatöku.

6. Málskotsréttur almennings til ráðherra (varðandi ákvarðanir Skipulagsstofnunar) er þrengdur verulega (14. gr) og takmarkaður við þá sem „eiga sérstakra og lögvarinna hagsmuna að gæta“ í stað „allra“ áður. Einnig er aðkoma almennings að athugasemdum við matsskýrsluna sjálfa þrengd og bundin við „drög að matsskýrslu“ (sjá síðar). Náttúrufræðistofnun Íslands telur að þetta brjóti í bága við Árórsarsamninginn um rétt almennings til þátttöku í ákvarðanatöku (1998) og nýja tilskipun Evrópusambandsins 2003/35/EB sem byggir á ákvæðum hans. Í 2. gr. 2003/35/EB segir m.a.: „Member States shall ensure that the public (“the public” samkvæmt tilskipuninni er lauslega þýtt: “einn eða fleiri lögráða einstaklingar, stofnanir þeirra, samtök og áhugahópar”) is given early and effective opportunities to participate in preparation and modification or review of the plans and programmes“ (inngangur að 2. mgr.) og „in making those decisions, due account shall be taken of the results of the public participation“ (2. gr. 2. mgr., liður c.). Í greinargerð með frumvarpinu, bls. 16-17, segir að forsenda breytinganna sé samræming við reglur í nágrannalöndum. Væntanlega þurfa þó nágrannalöndin að rýmka málskotsrétt til samræmis við tilskipunina á allra næstu misserum. Náttúrufræðistofnun Íslands telur þrengingu málskots- og kæruréttar almennings varðandi mat á umhverfisáhrifum og gerð skipulagsáætlana ekki vera í samræmi við alþjóðlegar skyldur og þróun á alþjóðlegum vettvangi, enda viðurkennt m.a. í Árórsarsamningnum að hlutverk almennings sé að veita stjórnvöldum nauðsynlegt aðhald við ákvarðanatöku.

7. Samkvæmt frumvarpinu skal framkvæmdaraðili vinna [drög að] matsskýrslu í samráði við Skipulagsstofnun (9. gr.). Framkvæmdaraðili sendir Skipulagsstofnun drög að matsskýrslu sem fer í opinbert kynningar- og umsagnarferli (10. gr.). Eftir að umsagnafrestur er útrunninn vinnur framkvæmdaraðili lokaskýrslu sem fer í mat hjá Skipulagsstofnun. Frumvarpið gerir ekki ráð fyrir að almenningur eða stofnanir geti gert athugasemdir við lokaskýrslu framkvæmdaraðila. Náttúrufræðistofnun Íslands telur óeðlilegt er að allt umsagnar- og kynningarferli vegna mats á umhverfisáhrifum byggji á „drögum að matsskýrslu“. Drög geta verið allt frá lauslegum punktum upp í nánast fullgerða skýrslu. Gera verður kröfu um að auglýst skýrsla sé ítarlegt og vandað plagg. Tilskipun 2003/35/EB segir m.a.: „the public is entitled to express comments and opinions when all options are open before decisions on the plans and programmes are made“ (2. gr. 2. mgr., liður b)). Þess vegna leggur Náttúrufræðistofnun til að breytingar við 10. gr. verði afturkallaðar eða a.m.k að í stað “drög að matsskýrslu” í 10. gr. verði notað hugtakið “frummatsskýrsla” eða sambærilegt.

8. Að mati Náttúrufræðistofnunar er óeðlilegt að binda í lög samráð framkvæmdaraðila og Skipulagsstofnunar varðandi gerð matsskýrslu (9. gr.) án þess að ákvæði sé um nánari skilgreiningu samráðs í reglugerð. Í núverandi lögum er heimild fyrir framkvæmdaraðila að kynna drög að matsskýrslu fyrir Skipulagsstofnun og öðrum aðilum.

9. Ýmsar breytingar eru lagðar til varðandi viðmið í viðaukum laganna. Sumar þessara breytinga eru eðlilegar að mati Náttúrufræðistofnunar Íslands, aðrar eru óþarfar og enn önnur viðmið hefði þurft að endurskoða (sjá sértækar athugasemdir). Að mati Náttúrufræðistofnunar Íslands þarf að nota þetta tækifæri til að endurskoða rækilega viðmið í 1. og 2. viðauka laganna í ljósi reynslu undangenginna ára og til samræmis við íslenska staðhætti, náttúru og samfélag.

Sértækar athugasemdir.

3. gr. Skilgreiningar

Náttúrufræðistofnun Íslands leggur til að:

Þætt verði við nýjum lið: „a) Almenningur: einn eða fleiri lögráða einstaklingar, stofnanir þeirra, samtök eða áhugahópar“ (sbr. 2003/35/EB) og liður „l) Umhverfisverndarsamtök. Samtök sem...“ verði felldur burt

Greinargerð

2003/35/EB gerir kröfu til að aðildarríki tryggi aðkomu almennings að umhverfismati og gerð skipulagsáætlana umfram það sem verið hefur. Núverandi skilgreining á „umhverfisverndarsamtökum“ þrengir almenningsaðild miðað við gildandi lög.

8. gr. Matsáætlun

Náttúrufræðistofnun Íslands leggur til eftirfarandi breytingu á 3. setningu, 1. mgr. .

„Þar skal og vera áætlun um hvernig staðháttum og náttúru framkvæmdasvæðis verði lýst á hvaða þætti framkvæmdarinnar og umhverfis lögð verði áhersla, m.a. hvaða gögn liggja fyrir og hverra þurfi að afla, og áætlun um kynningu og samráð.“

Greinargerð

Orðalagsbreyting til að skýra setninguna sem var óljós áður.

9. gr. Matsskýrsla

Náttúrufræðistofnun Íslands leggur til eftirfarandi breytingar við 1. mgr.

„Ef framkvæmdaraðili hyggur á framkvæmd eða starfsemi sem háð er mati á umhverfisáhrifum skal að lokinni málsmeðferð skv. 8. gr. unnin skýrsla um mat á umhverfisáhrifum hinnar fyrirhuguðu framkvæmdar. ~~Skýrslan skal unnin af framkvæmdaraðila í samráði við Skipulagsstofnun.~~ Skal gerð og efni matskýrslu vera í samræmi við matsáætlun, sbr. 8. gr. Ráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um eðli og gæði náttúrufræðisgagna sem lögð skulu fram af framkvæmdaraðila. Heimilt er framkvæmdaraðila að kynna drög að matskýrslu og óska eftir athugasemdum við hana.

Náttúrufræðistofnun Íslands leggur til eftirfarandi breytingar við 2. mgr.

„Í matskýrslu skal tilgreina þau áhrif, uppsöfnuð og samvirk, bein og óbein, sem fyrirhuguð framkvæmd og starfsemi sem henni fylgir kann að hafa á umhverfi og náttúrufræðisþætti svo sem gróður, dýralíf, jarðveg, jarðminjar og landslag og samspil einstakra þátta í umhverfinu.“

Greinargerð

Náttúrufræðistofnun Íslands telur óeðlilegt að lögbinda samráð um gerð matskýrslu við Skipulagsstofnun. Stofnunin telur jafnframt nauðsynlegt að fram komi í lögnum reglugerðarákvæði um eðli og gæði náttúrufræðisgagna sem skulu liggja til grundvallar matinu. Í núverandi lögum og reglugerð er t.d. ekki gerð krafa um jarðfræðilega úttekt á framkvæmdasvæði. Þetta er sérstaklega bagalegt þar sem eitt af sérkennum íslenskrar náttúru eru víðáttumikil, áberandi og fjölbreytileg jarðfræðileg fyrirbæri og minjar.

10 gr. Athugun Skipulagsstofnunar

Náttúrufræðistofnun Íslands leggur til að breytingartillögur við þessa grein verði afturkallaðar. Til vara að í stað hugtaksins „draga“, sbr. drög að matskýrslu verði notað hugtakið „frummatsskýrsla“ eða sambærilegt.

Greinargerð

Náttúrufræðistofnun Íslands hefur skilning á hugmyndafræðinni að baki breytingartillögu við 10. gr., en telur óviðunandi að auglýsa og senda út til umsagnar “drög”. Í 2003/35/EB segir m.a.: „the public is entitled to express comments and opinions when all options are open

before decisions on the plans and programmes are made“ (2. gr. 2. mgr., liður b)).
Varatillagan lýtur því að auka vigt „frummatsskýrslunnar.”

14. gr. Málskot til ráðherra

Náttúrufræðistofnun Íslands leggur til að 2. mgr. í frumvarpinu falli brott en í staðinn komi:

“Öllum er heimilt að kæra til ráðherra ákvarðanir Skipulagsstofnunar skv. 1. mgr.”

Náttúrufræðistofnun Íslands leggur til eftirfarandi breytingar á 3. mgr:

“Enn fremur getur framkvæmdaraðili geta allir kært til ráðherra ákvörðun Skipulagsstofnunar skv. 8. gr. um synjun matsáætlunar.....skv. 8. grein. Fram komnar kærur skulu auglýstar og birtar almenningi“

Greinargerð

Breytingartillögur í 2. gr. frumvarpsins þrengja málskotsrétt við þá sem “eiga sérstakra lögvarinna hagsmuna að gæta” og er í andstöðu við 2003/35/EB (sjá fyrr). Óeðlilegt virðist vera að binda kærheimild skv. 3. mgr. við framkvæmdaraðila einvörðungu. Annað hvort ber að heimila öllum að kæra eða engum.

13. gr. Leyfi til framkvæmda

Náttúrufræðistofnun Íslands leggur til að 2. mgr verði:

„Við útgáfu leyfis til framkvæmda skal leyfisveitandi kynna sér matsskýrslu framkvæmdaraðila um framkvæmdina og taka ~~afstöðu~~ fullt tillit til álits Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum hennar“

til vara:

„Við útgáfu leyfis til framkvæmda skal leyfisveitandi kynna sér matsskýrslu framkvæmdaraðila um framkvæmdina og taka rökstudda afstöðu til álits Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum hennar“.

Greinargerð

Að mati Náttúrufræðistofnunar gengur breytingartillagan lengra en tilskipun Evrópusambandsins 85/337/EBE, breytt með 97/11/EB, sem segir (8. gr) „The results of consultations and the information gathered pursuant to Articles 5, 6 and 7 must be taken into consideration in the development consent procedure“. „must be taken into consideration“ er mun sterkara orðalag en „að taka afstöðu til“, sem getur einfaldlega verið já eða nei, með eða móti. Eðlilegri krafa – einkum í ljósi þess að mörg sveitarfélög verða vanbúin til að taka faglega afstöðu, sbr. 1.lið í almennum athugasemdum – er að leyfisveitendur „taki fullt tillit til, eða „rökstudda afstöðu“ til álits Skipulagsstofnunar sem skv. frumvarpinu skal vera rökstutt.

15. gr. Málskot til úrskurðarnefndar skipulags- og byggingarmála

Varðandi 2. mgr. bendir Náttúrufræðistofnun Íslands á að rýmka þarf kærurétt almennings í frumvarpi til laga um breytingu á skipulags- og byggingarlögum til samræmis við 14. gr. þessa frumvarps.

20. gr. Reglugerð og leiðbeiningar um mat á umhverfisáhrifum

Náttúrufræðistofnun Íslands leggur til að við 1. mgr., lið b. bætist:

„b. framsetningu matsáætlunar, matsskýrslu og gögna, eðli og lágmarksgæði gagna.“

og við 2. mgr. (leiðbeiningar Skipulagsstofnunar) bætist við nýr liður e. og að núverandi liður e. verði f., sbr:

- „Skipulagsstofnun gefur út leiðbeiningar um.....:
e. Eðli og lágmarksgæði gagna sem notuð eru til grundvallar matinu...”

Greinargerð

Að fenginni reynslu telur Náttúrufræðistofnun brýnt að skilgreina og setja fram lágmarksstaðla fyrir náttúrufræðisgögn sem notuð eru til grundvallar matsskýrslum, svo sem um eðli og upplausn náttúrufræðiskorta, fjölda sýnatökustaða o.fl.

Athugasemdir við viðauka

1. Viðauki

Í 1. viðauka eru upptaldar framkvæmdir sem ávalt skulu háðar mati á umhverfisáhrifum. Hann er því afar þýðingamikill grundvöllur laganna.

Lagt er til að 1. viðauki verði nánast óbreyttur í endurskoðuðum lögum. Mörg viðmið sem þar eru að finna voru strangari í fyrstu lögum (nr. 63/1993) um mat á umhverfisáhrifum. Reynsla af endurskoðuðum lögum nr. 106/2000 bendir til þess að í sumum tilvikum hafi viðmið, sem gjarnan eru tekin beint upp úr 97/11/EB, verið rýmkuð óeðlilega mikið miðað við íslenskar aðstæður. Í sumum tilvikum ganga íslensku viðmiðin lengra en í nágrannalöndunum.

Náttúrufræðistofnun Íslands leggur því til að viðaukarnir verði skoðaðir sérstaklega og ítarlega í samráði þeirra fjölmörgu aðila sem komið hafa að mati á umhverfisáhrifum undanfarin ár og lagaðir að íslenskum aðstæðum.

Sértækar athugasemdir.

Náttúrufræðistofnun Íslands gerir eftirfarandi athugasemdir við 1. viðauka:

Við 2. tölul.

„2. Jarðvarmavirkjanir og önnur varmaorkuver með 25 50 MW uppsett varmaafli eða meira“

Greinargerð

Búast má við að jarðvarmavirkjunum fjölgi hratt á næstu árum og áratugum. Reynslan bendir ekki til þess að meðalstórar virkjanir (<50 MW) hafi umtalsvert minni umhverfisáhrif í för með sér en stórar (>50 MW). Samkvæmt gildandi lögum og þessu frumvarpi verða aðeins örfáar jarðvarmavirkjanir matsskyldar þar sem hagkvæmt þykir að virkja jarðvarma í hlutfallslega litlum áföngum, þ.e. undir 50 MW. Því er lagt til að horfið verði aftur til markanna sem voru í fyrstu lögum um mat á umhverfisáhrifum, nr. 63/1993.

Við 9. tl:

“9. Allir Fflugvellir með 2.100 m langa meginflugbraut eða lengri.”

Greinargerð:

Flugvellir eru að jafnaði mikil mannvirki sem geta haft umtalsverð umhverfisáhrif – bæði mannvirkin sem slík og umferð flugvéla. Ákvæðið virðist allt of rúmt miðað við íslenskar aðstæðu þar sem aðeins Keflavíkurflugvöllur nær viðmiðinu 2.100 m. Því er lagt til að horfið verði aftur til þess sem var í lögum nr. 63/1993. Til vara má leggja til að nota norska viðmiðið sem eru 1.600 m (forskrift 502/1999, I.2.4).

Við 10. tl., ii:

„ii. Allir nýir vegir utan þéttbýlis. ~~sem eru 10 km eða lengri.~~ Enduruppbygging vega utan þéttbýlis“

Greinargerð:

Náttúrufræðistofnun bendir á að þetta ákvæði er víðara en samsvarandi ákvæði EB tilskipunarinnar og grannþjóða. Í lögum nr. 63/1993 voru allir nýir vegir matsskyldir. Ekki er ljóst hvernig 10 km viðmiðið um nýja vegi er komið inn í íslensk lög eða á hvaða forsendum því skal haldið inni enda sýnir reynslan að umhverfisáhrif nýrra vega eru ekki einungis háð lengd þeirra. Fjölmörg dæmi eru um umtalsverð umhverfisáhrif vegna vegaframkvæmda sem eru styttri en 10 km. Nefna má Seyðisfjarðarveg yfir Eyvindará við Egilsstaði (1,8 km), Borgarfjarðarbraut milli Flókadalsár og Kleppjárnsreykja (6 km), Laugarvatnsveg (4 km), Barðastrandarveg (5,1 km), Borgarfjarðarveg um Vatnsskarð eystra (6,6 km), og hringveg um Stóra Sandfell í Skriðdal (1,2 km).

Við 13. tl:

„13. Kerfi til að vinna grunnvatn ef árlegt magn vatns sem unnið er eða veitt á er ~~40~~ 2,2 milljónir m³ (70 l/s) eða meira.“

Greinargerð:

Viðmiðið 10 milljón m³ á ári er tekið óbreytt upp úr tilskipun 97/11/EB og telst hátt miðað við íslenskar aðstæður. Eðlilegra er nota það viðmið sem þegar er til staðar í íslenskri löggjöf, þ.e. 70 l/s (2,2 milljón m³), skv. auðlindalögum nr. 57/1998.

Við 21. tl:

„21. Efnistaka ~~þar sem áætluð efnistaka raskar 50.000 á 10.000 m² svæði eða stærra, eða er ~~150.000~~ 30.000 m³ eða meiri.~~ Efnistaka þar sem fleiri en einn efnistökuastaður ná til samans yfir 50.000 10.000 m² svæði eða stærra eða 30.000 m³ eða meira.“

Greinargerð:

Reynsla af framkvæmd efnisnáms hér á landi sýnir að að stærðarmörk í gildandi lögum eru allt of há. Skv. ákvæðinu yrði yfirgnæfandi meirihluti efnistökuastaða á landinu ekki háður mati. Úttekt Náttúruverndar ríkisins (Fjölrit nr. 27. Reykjavík 1995. Námur á Íslandi. Náttúruverndarráð.) sýndi að 80–90% af um 6000 efnisnánum eru nálægt 10.000 m³ og margar með minna efnisnám en 5.000 m³. Sama skýrsla bendir á að það eru ekki síður hinar mörgu „smáu“ námur sem spilla umhverfinu en hinar „fáu“ stóru. Sérstök ástæða er að hafa ströng viðmið gagnvart efnistöku hér á landi vegna þeirrar sérstöðu – þ.e. opins landslags – sem skapast af víðáttumiklum hraunum og lágvöxnum gróðri. Náttúrufræðistofnun Íslands hvetur því eindregið til að þetta tækifæri verði notað til að lækka viðmiðunarmörk efnisnáms.

Við 22. tl:

„22. Loftlínur og jarðstrengir utan þéttbýlis til flutnings á raforku með ~~66~~ 33 kV spennu eða hærri....“

Greinargerð:

Umhverfisáhrif jarðstrengja og loftlína velta meira á gerð landsins sem þau eru lögð í en flutningsgetu. Umfang rasks vegna lagningu 33 kV jarðstrengs er litlu eða engu minna en við lagningu 66 kV og þaðan af stærri jarðstrengs. Loftlínur með 33 kV spennu eru enn lagðar og geta hafa umtalsverð umhverfisáhrif rétt eins og loftlínur með hærri spennu. Náttúrufræðistofnun leggur því til að ákvæðið verði fært aftur til þess horfs sem var í lögum nr. 63/1993.

2. Viðauki

Almennar athugasemdir:

Í formála að 2. viðauka væri rétt að taka af vafa um að allar framkvæmdir á verndarsvæðum, þ.m.t. svæðum á náttúruminjaskrá, sem uppfylla stærðarmörk 2. viðauka fari í umhverfismat. Þetta er eðlilegt í ljósi þess að þegar er búið að ákvarða eða leggja drög að landnýtingu (verndun og útivist) á þessum svæðum sem getur skaðast af tilteknum framkvæmdum. Náttúrufræðistofnun Íslands leggur því til að formálinn orðist svo:

„Matsskyldar framkvæmdir á verndarsvæðum, þ.m.t. svæðum á náttúruminjaskrá, og framkvæmdir utan verndarsvæða sem kunna að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og metið er í hverju tilviki með tilliti til eðlis, umfangs og staðsetningar hvort háðar skulu mati á umhverfisáhrifum samkvæmt lögum þessum.“

Sértækar athugasemdir.

Við 1. tölulið d)

„d) Nýræktun skóga og uppgræðsla lands á 50 ha svæði þar sem notaðar eru innfluttar tegundir eða jarðvinnsla þar sem ekki er í gildi skipulagsáætlun sem markar stefnu um skógrækt og leyfisveitingar vegna slíkra framkvæmda eða, nýræktun skóga á verndarsvæðum svo og ruðningur á náttúrulegum skógi.“

Greinargerð

Náttúrufræðistofnun Íslands styður að stærðarmörk vegna nýræktunar skóga séu færð niður í 50 ha til samræmis við nágrannalönd. Stofnunin telur eðlilegt að hið sama gildi um umfangsmikil uppgræðsluverkefni, sem einnig breyta ásýnd lands og náttúrufari verulega. Stofnunin telur óeðlilegt að undanskilja skóga sem komnir eru inn í stefnumarkandi áætlanir og kostaðir eru af opinberu fé, sbr. landshlutabundin skógræktarverkefni, sem enn hafa ekki farið í umhverfismat af neinu tagi. Ekki er um það deilt að nýræktun skóga með innfluttum tegundum breytir náttúrufari svæða og landslagi á afgerandi hátt. Á hinn bóginn telur stofnunin eðlilegt að undanskilja skógræktar- og landgræðsluverkefni sem miða að því að endurheimta náttúruleg skóglendi og önnur gróðurlendi landsins með litlu jarðraski.

Við 2. tölulið a.:

„a. Efnistaka þar sem áætluð efnistaka raskar ~~25.000~~ er á 1.000 m² svæði eða stærra eða er ~~50.000~~ 3.000 m³ eða meiri. Efnistaka þar sem fleiri en einn efnistökuastaður ná til samans yfir ~~25.000~~ 1.000 m² svæði eða stærra eða er 3.000 m³ eða meiri. Efnistaka á verndarsvæðum.“

Greinargerð (sjá greinargerð við 1. viðauka, 21. tölulið)

Virðingarfyllt

Jón Gunnar Ottósson,
forstjóri

NÁTTÚRUFRAEÐISTOFNUN ÍSLANDS